

Beschermde en bedreigde vissoorten in de Noordzee kustzone

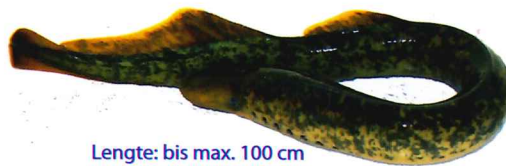
De soorten die in dit overzicht worden getoond zijn volgens nationale en internationale regelgeving geclassificeerd als zijnde bedreigde vissoorten en zijn hierdoor onderhevig aan speciale beschermingsmaatregelen. Indien deze soorten zich in de vangst van de MSC-gecertificeerde garnalenvisserij op de Noordzee bevinden dienen zij zo snel en voorzichtig mogelijk in zee terug gezet te worden. Daarnaast is men verplicht de vangst te registreren op het daarvoor bedoelde formulier.

Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)

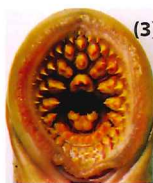
Lengte: 20 bis max. 50 cm

Zeeprik (*Petromyzon marinus*)

Lengte: bis max. 100 cm

Kenmerken: Prikken hebben aan elke kant van het lichaam zeven kieuwopeningen achter het oog (1). Samen met de neusopening lijkt het hierdoor alsof ze negen ogen hebben. De huid van de prikken heeft geen schubben en de vinnen zijn niet gepaard. De rug-, staart- en anale vinnen vormen een ononderbroken vin rand die op twee plaatsen diep is ingekerfd (2). Naast het verschil in grootte verschilt de zeeprik van de rivierprik door zijn gevlekte/ gemarmerde huid. Prikken hebben geen kaken maar een ronde, trechtervormige mond. Aan de tanden zijn de verschillende prikken duidelijk te onderscheiden: De zeeprik heeft veel kleine tanden die in regelmatige concentrische rijen gerangschikt zijn (3). De rivierprik daarentegen, heeft minder maar grote puntige tanden die onregelmatig over de mond zijn verspreid (4).

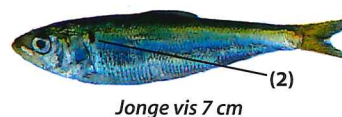
Atlantische Steur (*Acipenser sturio*)

Kenmerken: De Atlantische steur kan 4 – 5 m lang worden. Naast zijn omvang is de steur te herkennen aan de beenplaten en knobbels die zijn kop en lichaam als een soort harnas bedekken (1). De bek bevindt zich aan de onderzijde van de kop en kan uitstulpen. De lange snuit is aan de onderzijde voorzien van barbelen (2) waarmee de steur zijn prooi kan voelen. Zoals bij haaien is de staartvin van de steur asymmetrisch waarbij het bovenste deel aanzienlijk groter is (3).

Opmerking: De Atlantische steur is uitgestorven in de Noordzee. Uitgezette exemplaren hebben over het algemeen een marker.

Fint (*Alosa fallax*) / Elft (*Alosa alosa*)

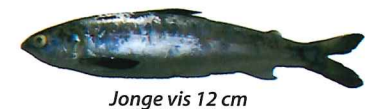
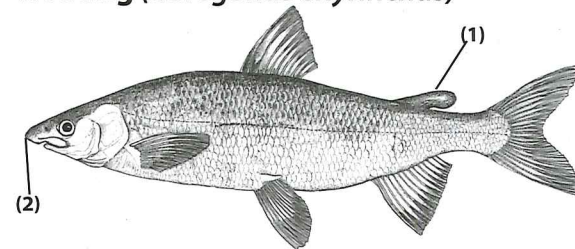

Jonge vis 7 cm

Kenmerken: Volwassen Finten en Elften bezitten een aantal opvallende vlekken langs elke zijde van het lichaam (1). Ze worden 50 tot 60 cm lang. De jonge individuen (6-8 cm lang) onderscheiden zich slechts van kleine haring en sprout door een donkere stip boven de kieuwbogen (2).

Opmerking: Finten en elften laten zich op basis van uiterlijke kenmerken niet van elkaar onderscheiden. Elften zijn echter uiterst zeldzaam in de Noordzee en worden met uitsterven bedreigd.

Houting (*Coregonus oxyrinchus*)

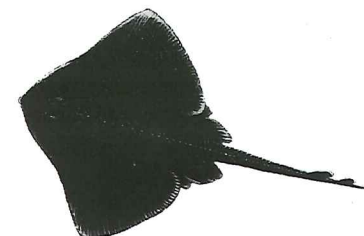
Jonge vis 12 cm

Kenmerken: De houting behoort tot de zalmachtigen en heeft als zodanig een vetvin (1). Bij volwassen houting ontwikkelt zich een zeer opvallende neus, waardoor de vis een haaiachtige bek krijgt die zich helemaal onderaan de kop (2) bevindt. De houting wordt over het algemeen 40 cm lang maar kan ook lengtes van meer dan 50 cm bereiken. **Opmerking:** De houting wordt als uitgestorven beschouwd. Uitgezette exemplaren hebben over het algemeen een marker.

Haaïen und roggen

Algemene opmerking: Alle haaien en roggen soorten in de Noordzee worden als bedreigd beschouwd (behalve de hondshaai). Er is echter weinig betrouwbare informatie over de aanwezigheid en de verspreiding van deze kraakbeenvissen. Daarom is het belangrijk dat de haaien en roggen die in de vangst van de garnalenvisserij voorkomen zorgvuldig worden gedocumenteerd voordat zij teruggezet worden in zee.

HAAIEN, VLETEN & ROGGEN

van de zuidelijke Noordzee en het (oostelijke) Engelse Kanaal

1 Reuzenhaai (980 cm)
(*Cetorhinus maximus*)

T

Lichaam sterk afgeplat

NEE

Kieuwspleten tot op de rug

JA

NEE

Staartvin sikkelvormig

JA

NEE

Bovenlob staartvin bijna even lang als het lichaam

JA

START

Bek en 5 kieuwspleten onderaan de buikzijde

JA

3 Zee-engel (185 cm)
(*Squatina squatina*)

T

4 Voshaai (760 cm)
(*Alopias vulpinus*)

T

Staart zonder rugvinnen

JA

Rechte lijn van snuit tot einde vleugel raakt lichaam

JA

Bovenzijde met 2 donkere "oog"vlekken op de "vleugels"

NEE

Lichte vlekken op donkere huid, bovenzijde geheel bedekt met stekels

JA

Donkere, golvende banden en lichte stippen

13 S

(H)

12 Witte rog (230 cm)
(*Rostroraja alba*)

T

Witte buik zonder zwarte poriën

JA

11 Vleet (285 cm)
(*Dipturus batis* - complex)

T

15 Grootoogrog / Koekoeksrog (75 cm)
(*Leucoraja naevus*)

R

R Rapportage verplichting
T Terugzet verplichting

2 Haringhaai (350 cm)
(*Lamna nasus*)

T

5 Kathaai (170 cm)
(*Scyliorhinus stellaris*)

6 Hondshaai (100 cm)
(*Scyliorhinus canicula*)

7 Doornhaai (160 cm)
(*Squalus acanthias*)

T

8 Gevlekte gladde haai (140 cm)
(*Mustelus asterias*)

9 Ruwe haai (200 cm)
(*Galeorhinus galeus*)

14 Sterrog (105 cm)
(*Amblyraja radiata*)

T

17 Gevlekte rog (80 cm)
(*Raja montagui*)

R

16 Golfrog (100 cm)
(*Raja undulata*)

T

18 Blonde rog (125 cm)
(*Raja brachyura*)

R

Lichaam met
vele bruine
"luipaard"
vlekken

JA

NEE

Voorzijde
2^e rugvin
boven midden
anaalvin

JA

NEE

Geen anaalvin,
doorns voor
1e en 2e rugvin

JA

Anaalvin veel
kleiner dan
2^e rugvin

JA

NEE

Duidelijke
ronde stippen
tot aan de rand
van de vinnen

JA

NEE

Lichte huid
en duidelijke,
donkere ronde
stippen

JA

NEE

15 Eekelrog (140 cm)
(*Raja clavata*)

R

NEE

HAAIEN, VLETEN en ROGGEN

van de zuidelijke Noordzee en het (oostelijke) Engelse Kanaal

Waarom deze zoekkaart?

De zoekkaart is bedoeld voor vissers, voor gebruik aan boord en op de visafslag, en uiteraard voor iedereen die geïnteresseerd is in haaien, vleten en roggen. Wanneer u een haai, vleet of rog vangt (of ziet) kunt u deze zoekkaart gebruiken als hulpmiddel bij het identificeren van de soort. U kunt de beschrijvingen per soort in de tabel vergelijken, of u kunt de foto's en korte vragen doorlopen aan de voorkant van deze kaart om tot de juiste soort te komen. U begint dan bij 'START'.

Regels

Sommige haaien, vleten en roggen zijn beschermd en mogen niet worden aangeland, andere soorten wel maar onder voorwaarden. De betreffende wet- en regelgeving is complex, maar op hoofdlijnen geldt het volgende:

- T** Voor alle met een T aangeduide soorten geldt: **niet aanlanden!** Deze vissen dienen zo spoedig mogelijk en ongedeed te worden teruggezet en alle details, inclusief de toestand van de vis bij overboord zetten, dienen te worden opgenomen in het elektronisch logboek.
- R** Voor alle met een R aangeduide soorten geldt: **aanlanden mag**, maar onder voorbehoud van geldige TAC's (Total Allowable Catch) en quota voor deze soorten, en met **verplicht registreren op soortniveau bij aanlanden**.
- Voor alle overige soorten (dus geen T of R op de kaart) geldt: mag worden aangeland, onder voorbehoud van geldende TAC's en quota voor deze soorten.
 - Aanbevolen wordt om alle niet-commerciële soorten zoveel mogelijk levend terug te zetten.

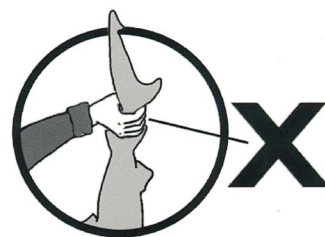
Vangsten van zeldzame en gemerkte vissen melden bij IMARES

IMARES is voor visserijkundig onderzoek geïnteresseerd in melding van alle bijzondere vangsten. Dus van soorten die niet in de reguliere vangsten voorkomen. Voor haaien, vleten en roggen zijn deze soorten in principe aangeduid met een **T**; en de soorten die niet op deze zoekkaart staan maar toch sporadisch voorkomen (zoals soorten van dieper water). Daarbij wordt gevraagd om het volgende te noteren: de datum, coördinaten van de vangstlocatie, type vistuig en diepte, foto's, en de geschatte lengte en gewicht. Meldingen van gemerkte vissen kunnen ook naar IMARES gestuurd worden. Dus draagt de vis een merkje? Noteer dan naast bovengenoemde informatie het nummer en maak foto's van de vis en het merkje. **Zet gemerkte vissen, als dat enigszins mogelijk is, altijd levend terug. Als dat niet lukt, bewaar de vis in de vriezer en vraag bij melding of de onderzoeker belangstelling heeft voor deze vis.**

U kunt vangsten van zeldzame en gemerkte vissen doorgeven aan IMARES via het mailadres waarneming.imares@wur.nl en aan Sportvisserij Nederland via het formulier op www.haairog.nl.

Hoe terugzetten?

Behandel deze vissen met zorg en respect. **Til haaien, vleten en roggen NIET aan de staart op!** Hun wervelkolom kan hierdoor ernstig beschadigen en dat kan dodelijk zijn voor deze vissen. De overlevingskans na terugzetten is ook afhankelijk van het correct hanteren aan boord.

Let op!

Veel haaien, vleten en roggensoorten hebben sterke kaken, scherpe tanden en een schurende huid, sommige soorten hebben doorns en stekels. Toch zijn de haaien, vleten en roggen van de zuidelijke Noordzee en het (oostelijke) Engelse Kanaal - mits correct gehanteerd - ongevaarlijk voor de mens.

Meer informatie

Meer informatie over correct hanteren en biologische kennis over haaien, vleten en roggen (inclusief uitgebreide en illustratieve factsheets per soort) is te vinden op de websites van:

CVO:

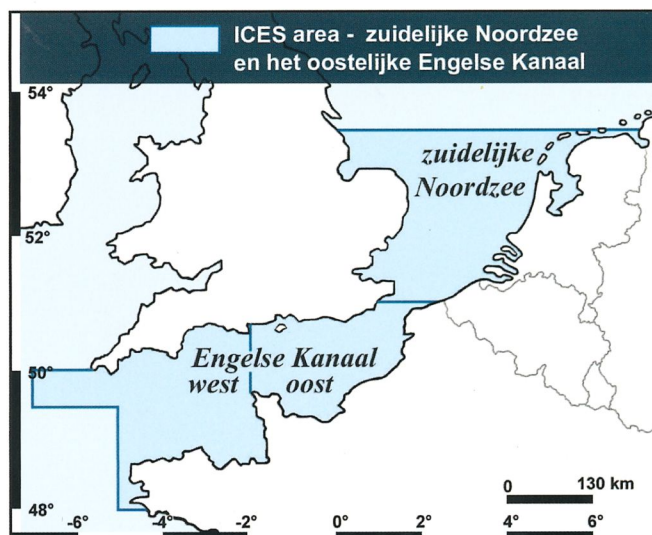
Dutch Shark Society:

Sportvisserij Nederland:

www.cvo-visserij.nl

www.dutchsharksociety.org

www.haairog.nl

L_{max} = De maximale lengte van de haai, vleet of rog, in centimeters.
 D = Diepte waar de soort doorgaans wordt aangetroffen, in meters.

Bron: www.fishbase.org, version (08/2015)

HAAIEN kenmerken en bijzonderheden		
1	T	Reuzenhaai (<i>Cetorhinus maximus</i>) . L_{max} = 980 cm. D = 0-2000 m. De kieuwen van de reuzenhaai lopen door tot de rug. De reuzenhaai heeft geen tanden, maar filtert voedsel met kieuwzeven. Kleine ogen in vergelijking met lichaamsgrootte. De reuzenhaai komt overal ter wereld voor. Zeldzaam in de zuidelijke Noordzee en het Engelse Kanaal.
2	T	Haringhaai (<i>Lamna nasus</i>) . L_{max} = 350 cm. D = 0-1000 m. De haringhaai is een zwaargebouwde, maar gestroomlijnde haai met een sikkelvormige staart. De haringhaai heeft grote zwarte ogen en een snuit die spits toeloopt. De rugzijde is grijs en de buik wit. Komt voor in de hele Noordzee, maar sporadisch.
3	T	Zee-engel (<i>Squatina squatina</i>) . L_{max} = 185 cm. D = 0-150 m. Lichaam sterk afgeplat, met vinnen op de staart. Symmetrische witte lijnen op de rug. Zeer zeldzaam in de hele Noordzee.
4	T	Voshaai (<i>Alopias vulpinus</i>) . L_{max} = 760 cm. D = 0-500 m. Extreem lange staart, even lang als het lichaam. Tand in 29 rijen, boven en beneden. Zeldzaam in de zuidelijke Noordzee.
5		Kathaaai (<i>Scyliorhinus stellaris</i>) . L_{max} = 170 cm. D = 5-50 m. Rugzijde crème achtig bruin met vele donkere stippen, soms ook witte stippen. Neusgaten vormen een plooi die niet tot aan de bek reikt. De tweede rugvin staat boven of net achter de anaalvin. Komt voornamelijk voor in ruwe / rotsachtige gebieden.
6		Hondshaai (<i>Scyliorhinus canicula</i>) . L_{max} = 100 cm. D = 0-100 m. Kleine en slanke haai, rugzijde is lichtbruin met variërende patronen van vele donkere stippen. Neusgaten vormen een plooi die wel tot aan de bek reikt. De tweede rugvin staat achter de anaalvin. 8-9 soms slecht zichtbare bredere banden (zadels). Komt algemeen voor in de Noordzee en langs de Noordoost-Atlantische kusten.
7	T	Doornhaai (<i>Squalus acanthias</i>) . L_{max} = 160 cm. D = 0-1500 m. Let op: scherpe stekels voor beide rugvinnen. Vrouwelijke doornhaaien verzamelen zich in scholen, wat maakt dat een vangst van meerdere dieren tegelijkertijd goed mogelijk is. Doornhaaien hebben geen anaalvin. Komt voor in de Noordzee en de Noordoost-Atlantische kusten.
8		Gevlekte gladde haai (<i>Mustelus asterias</i>) . L_{max} = 140 cm. D = 100 m. Heeft doorgaans stippen op de rug, maar die zijn soms nauwelijks zichtbaar. De gevlekte gladde haai heeft een voorkeur voor zandige en modderige bodems en komt voor in de Noordzee, Middel landse Zee en de Noordoost-Atlantische kusten.
9		Ruwe haai (<i>Galeorhinus galeus</i>) . L_{max} = 200 cm. D = 0-1100 m. Ruwe haaien hebben langwerpige borstvinnen (zeezwaarden) en een spitse snuit. Tweede rugvin even groot als anaalvin. Zoals de naam zegt hebben zij een ruwe huid. Komt voor in de Noordzee en de Noordoost-Atlantische kusten.
VLETEN EN ROGGEN kenmerken en bijzonderheden		
10		Pijlstaartrog (<i>Dasyatis pastinaca</i>) . L_{max} = 140 cm. D = 5-200 m. Pas op voor de beweeglijke staart van de pijlstaartrog, die bevat een giftige stekel! Het is de enige in de Noordzee voorkomende rog zonder rugvin. Staart is anderhalf keer zo groot als het lichaam. Komt vooral voor aan de kust op modderige bodems. Vangsten zijn bekend in de Oosterschelde.
11	T	Vleet (<i>Dipturus batis</i> - complex) . L_{max} = 285 cm. D = 100-200 m. De vleet heeft een spitse snuit en wit-gestippelde rug. Vleten zijn bodembewoners die dag en nacht actief zijn. Tegenwoordig worden twee soorten vleet herkend: <i>Dipturus flossada</i> en <i>Dipturus intermedia</i> , echter deze zijn qua lichaamsbouw moeilijk te onderscheiden. Jonge vleten hebben grote tandachtige stekels. Komt voor in de Noordzee, Noordoost-Atlantische kusten en de Middellandse Zee.
12	T	Witte rog (<i>Rostoraja alba</i>) . L_{max} = 230 cm. D = 50-500 m. Volwassen witte roggen zijn vaalgrijs tot grijsblauw, jongen zijn vaak roodbruin. Witte buik zonder zwarte poriën. Staart is iets korter dan het lichaam. Komt voor in de Noordzee en Noordoost-Atlantische kusten.
13	R	Stekelrog (<i>Raja clavata</i>) . L_{max} = 140 cm. D = 10-30 m; herfst/winter D = < 10 m. De stekelrog heeft puntige vleugeleinden en een rij van 30-50 doorns. De bovenkant (rugzijde) kleurt sterk variërend diverse kleuren bruin, met kleine donkere en lichte vlekjes tot grovere vlekken. Wordt doorgaans gevangen in kustwateren met modderige bodems van de Noordzee.
14	T	Sterrog (<i>Amblyraja radiata</i>) . L_{max} = 105 cm. D = 50-100 m. De doorns op de rug hebben een stervormige basis (vandaar de naam). Sterroggen komen vooral voor ten noorden van de Doggersbank, maar ook in de rest van de Noordzee.
15	R	Grootoogrog (<i>Leucoraja naevus</i>) . L_{max} = 75 cm. D = 20-250 m. Duidelijke grote oogvlekken op de vleugels. Vier rijen doorns op de rug waarvan er twee doorlopen tot op de staart. Komt voor in de gehele Noordzee.
16	T	Golfrog (<i>Raja undulata</i>) . L_{max} = 100 cm. D = 50-200 m. Donkerbruin getekend met sierlijke patronen. De buikzijde heeft donkere vin randen. Vangst is zeldzaam in de zuidelijke Noordzee en het Engelse Kanaal. Komt voornamelijk voor in het Middellandse Zeegebied.
17	R	Gevlekte rog (<i>Raja montagui</i>) . L_{max} = 80 cm. D = 20-500 m. De bovenkant (rugzijde) is bruin met vele kleine donkere vlekjes die niet reiken tot aan de rand van de vleugel. De rug heeft een regelmatige rij van 20-50 doorns tot de eerste rugvin. Twee even grote rugvinnen aan het eind van de staart. Komt voor in de kustwateren van de Noordzee en Atlantische Oceaan.
18	R	Blonde rog (<i>Raja brachyura</i>) . L_{max} = 125 cm. D = 10-400 m. De bovenkant (rugzijde) is oker (geel/oranje) gekleurd en heeft donkere stippen tot aan de randen van de vinnen. Vaak grote, lichte stippen aanwezig. Heeft 31 tot 45 doorns. Komt voor op zandige en rotsachtige bodems.

Colofon

Tekst: Niels Brevé, Inger Wilms, Georgina Wiersma
 Foto's: Sportvisserij Nederland; Theo Modder (witte rog)
 Ontwerp: Ed van der Kerff (Grafische)vormgeving
 Oplage: 2.500 NL, 1.000 UK, 1.000 FR
 © 2015 Sportvisserij Nederland,
 ISBN/EAN: 978-90-818912-3-3

